

MUSEUM REBILD

THE DANISH-AMERICAN HERITAGE CENTER

Årsskrift 2023

Museum Rebild. Rebildvej 25 B, Rebild, 9520 Skørping
www.museumrebild.dk

Et tilbageblik på året 2023 - Museum Rebild

Her ved årsskiftet kan der på museets tælleapparat og besøgsregistrering aflæses et besøgstal på 21.600 personer. I dette tal indgår, gæster der har betalt entre til museets udstillinger og gæster til en lang række særlige arrangementer og tilbud. Dette høje besøgstal giver et samlet billede af hvor mange personer, der på den ene eller anden måde bruger museet i løbet af året. Et besøg kan også være at nyde en god kop kaffe, med mulighed for at lytte til spillemændenes musik.

Museum Rebilds museumsforening har her ved årsskiftet 135 medlemmer, der bl.a. modtager museets nyhedsbreve. Museets mange forskellige aktiviteter og det museums-mæssige arbejde med indsamling, bearbejdning, registrering og formidling kan der læses om i dette årsskrift.

I løbet af året betænkes museet med genstande og arkivalier, der har tilknytning til museets formål: Rold Skov historie, Udvandrerhistorien og folkemusikken. Det er denne bevaring af kulturarv, der udgør fødekæden til nye udstillinger og aktiviteter.

Grundlaget for driften af museet og opretholdelse af et fagligt niveau, ligger i det kommunale tilskud fra Rebild Kommune. Dertil kommer egen indtjening ved entre, fonde, cafe og butik. Det kommunale tilskud er koblet sammen med en samarbejdsaftale med kommunen, der formulerer museets virke og fremadrettede fokusområder og visioner. Den overordnede strategi i samarbejdsplanerne 2024-25 er at øge kendskabet og synliggørelsen af museet, ligesom der er initiativer på bedding omkring skoletjeneste, og projekt der skal øge interessen for spillemandsmusikken og dansen, målrettet uddannelsessteder i regionen. Interesserede kan følge museet virke ved at bruge vores hjemmeside, www.museumrebild.dk og vores ugentlige opslag på Facebook.

En flok frivillige er engageret i arbejde med museet, eks. formidling, folkemusikken, håndværksarbejde, servicering af museets gæster m.v. En stor tak til

alle frivillige for denne indsats. Den frivillige indsats kombineres med de muligheder, vi har for lønnet personale, hvilket omfatter inspektørstillingen, hjælp til rengøring og regnskab og deltidspersonale i sæsonen.

Med dette årsskrift for 2023 håber jeg, at I kan få et indblik i årets gang på Museum Rebild. Årsskriftets øvrige artikler tager udgangspunkt i kulturhistorien, udvandringen og folkemusikken.

Tak til alle der bidrager til arbejdet med vores dejlige museum.

Niels Jørn Østergård

Museet lukker op-flaget hejses i strid blæst.

Bestyrelse, personale m.v.

Bestyrelsen 2023

- Niels Jørn Østergård, formand og sekretær.
- Torben Duedal Rasmussen – næstformand.
- Emborg Svendsen - kasserer
- Arne Pedersen
- Kaja Pedersen
- Kai Bylling
- Sanne Nielsen
- Danny Rasmussen
- Egon Eltved

Personale:

- Niels Jørn Østergård, museumsinspektør
- Bodil Tvedegaard, museumsformidler (freelance)
- Niels Bundgaard, Folkemusikarkivet (freelance)
- Karin Christensen, regnskabsfører
- Tommy Nielsen, webmaster og arkivet (freelance)
- Per Nielsen og Else Holk Andersen, Magasin og renovering. Savværksmuseet

Servicemedarbejdere.

- Lillian Knudsen, rengøring
- Peter Knudsen, havearbejde
- Jane Kristensen, Folkemusikarkivet
- Bente Andersen, servicemedarbejder
- Else Rolof, servicemedarbejder
- Kasper Hjorth, havearbejde, registrering
- Uffe Westerberg, projektleder og fundraiser
- Krista Dencker, Folkemusikarkivet

Frivillige hjælpere

Bestyrelsen og en lang række af museets venner har ydet frivilligt arbejde ved aktiviteter, havepasning, musik, håndværksarbejde film-foto og lydoptagelser, hjemmeside, lettere konservering, renoverings- og magasinarbejde, museumspasning m.v.

Årsskrift, redaktion

- Niels Jørn Østergård
- Tommy Nielsen
- Bodil Tvedegaard

Grupper og laug

- Hogagerfonden/Folkemusikarkivet
- Rebild Folkemusiktræf
- Rebild Spillemandslaug
- Rebildkvadrillen
- Onsdagsspillemandene
- Rebild Savværkslaug
- Folkloregruppen
- Desuden flere ad hoc grupper til særlige opgaver.

Indsamling, bearbejdning og formidling

En vigtig del af Museum Rebilds formidling er de permanente udstillinger med baggrund i museets virkeområder. Her præsenterer vi gode historier fra Rold Skov området. En egn der igennem historiens lange forløb har været og er præget af de store skovområder. Befolkningen i og omkring skoven har udnyttet skovlandet i betingelserne for at bo og leve. Skovene blev udnyttet indenfor landbrugsdriften, eks. græsning. De små erhverv, eks. træskomageri og kulsvidning. Og fra starten af 1800-tallet, tager det organiserede skovbrug form.

Udstillingerne om skovlandets historie er delt op i skovbrug og erhverv, med en række specifikke udstillinger, lige fra skovfogedens kontor til kulsvieren ved sin mile. Tilsvarende i folkemusikudstillingen hvor det handler om spillemændenes historie og deres instrumenter. Det Danske Udvandrer-museum er en vigtig del af Museum Rebild, der med placeringen i Roldhøjbygningen indviedes i 2020.

På Vedsted Skovhus er Savværksmuseet placeret, hvor Rebild Savværkslaug formidler træforarbejdningens historie, bl.a. ved at køre med de gamle maskiner. Museets udstillinger inviterer til læring, med uddybende tekster og informative plancher, der udarbejdes af museumsformidler Bodil Tvedegaard. Det er en god ide at sætte god tid af til besøg i museet, hvis man vil fordybe sig.

Marionetteatrets forestilling i vinterferien 2023

Indvielse af Marionetudstillingen. Fra venstre: Niels Jørn Østergård, Ulla Backhausen, Rita Helbo, Jakob Oschlag, Lone Barner, Viggo Bindeballe, Dan E. Pedersen, Pia Britt Elberg (Rebild kommunes kulturudvalg).

Marionetter på spil

2023 blev året, hvor museet indledte et samarbejde med Skørping Marionetteater. I et af museets lokaler har teaterfolkene arrangeret en spændende udstilling med dukker og rekvisitter, hentet fra nogle af teatrets forestillinger. En række plancher fortæller om dette særprægede teaters historie, der har eksisteret i henved 48 år. Denne teaterform henvender sig både til børn og voksne, og en del af udstillingen består da også af en lille scene, hvor museets gæster kan få lov at lave en lille forestilling. Udstillingen er en hyldest til teatrets stifter Denise Bindeballe, der også har fremstillet de mange håndskårne dukker. Med udstillingen og samarbejdet med teatret, fortælles historien om en af Skørpings markante kulturinstitutioner, samtidig med at der bliver plads til aktiv udfoldelse og skiftende udstillinger. Det har været vigtigt for teatret og museet at dette projekt er lykkedes, set med baggrund i overvejelserne om der er kræfter til på sigt at føre teatret videre, hvilket afklares i 2024.

Digitaliseringsmester Niels Bundgaard

Nyt fra Folkemusikarkivet.

Det daglige arbejde på arkivet består af registrering og digitalisering af de mange lyd- og videooptagelser, som arkivet rummer. Niels Bundgaard og Tommy Nielsen er knyttet til digitaliseringsprojektet. Hertil kommer gennemgang og sortering af nyindkomne samlinger, eks. noder, optegnelser og fotos – samt instrumenter. Denne del udføres af Niels Jørn Østergård. Der har været arbejdet med flere større projekter i årets løb, nemlig indsamling af spillemands- og dansetraditionen på Skiveegnen (Salling), besøg på Dansk Folkemindesamling for kopiering af udvalgte nodebøger fra Nordjylland og et lyd- og nodebogsprojekt byggende på gamle nodebøger fra Vesthimmerland (Ullits) – fra 1827. Niels Bundgaard og Jane Kristensen har udført indsamlingen på Skiveegnen, der har tilført arkivet et pænt materiale af nodebøger, optegnelser og dansebeskrivelser. Lyd- og nodebogsprojektet – Ullits 1827 udføres af gruppe 1 af Rebildspillemændene. Der er lavet lydoptagelser med henblik på en CD-udgivelser, og de mange nodebøger er analyseret og gennemgået til brug for en kommende nodebog. Bøgerne fra Ullits er de ældste nodebøger i arkivet og giver et billede af tidens musik og dans i starten af 1800-tallet.

Bygninger og magasin

Museet bestræber sig på, at der er pænt og rent – når gæsterne kommer, såvel udendørs som indendørs. Det er med til at gøre museumsbesøget til en god oplevelse. Mange opgaver i forbindelse med reparationer og vedligeholdelse udføres af museets frivillige korps af hjælpende hænder. Tak til Lillian, Peter, Emborg, Kasper m.fl. for hjælp til rengøring og praktiske ting. Der har været flere større opgaver omkring museumsbygningen i 2023. Ny mønning og småreparationer på taget blev udført af tækkemændene fra Dalbyover. Inddækning af affaldscontainere, samt nyt loft i mellemgangen mellem sal og spillemandsstue. Begge dele udført af Per Nielsen. Ligeledes løbende arbejde på museets magasin i Fræer, med ordning og sortering af de samlinger, der ikke findes plads til i Rebild. Magasinet rummer også vigtige dele af Støvring Museums samlinger. Per Nielsen og Else Holk Andersen står for arbejdet på magasinet, der også indbefatter lettere konservering og vedligeholdelse af samlingerne. Sådan at træorm og andre skadelige organismer holdes i ave.

Tak til Per og Else.

Egon Eltved med en af de store savklinger til langsaven

Nyt fra Samlingerne

Museet er også i 2023 blevet betænkt med gaver, der relaterer til de forskellige afdelinger. Det er fødekæden til bevarelse af vores kulturhistorie og grundlaget for museets formidling.

Der arbejdes på kontoret: Niels Jørn Østergård og Tommy Nielsen

Lokalhistorie

Museets samling af keramik er i 2023 øget med flere afleveringer. En barselspotte lavet af Theodor Lind i Skørping, 3 små krukker + lysestage fremstillet af keramikeren Chris Moes. Også til samlingen af figurer fremstillet af træskæreren William Blicher, Voldbjerg, er der skænket to stk., de var havnet i Nivå ved København, men er nu vendt tilbage til egnen.

Tilsvarende er modtaget to malerier, et malet af Leif Rafn, Gravlev og et af P. Otte, Skørping. En samling af skolebøger, er registreret. De har været i brug af Lars Kristensen, Horsensgård. I forbindelse med højskoleophold på Bælum Højskole 1922-23.

En større opgave har været gennemgang af dødsbo efter Hanne Lise Bundgård, hvor museet var indsat som arving til udvalgte genstande. Huset, bygget i 1929 til snedkermester Holger Nielsen, blev gennemfotograferet. Der var tilsyneladende ikke lavet de store ændringer i forhold til byggeåret. Huset er allerede nu nedrevet. Museet udtog diverse gen-

stande og arkivalier i huset, bl.a. en petroleums stål-lampe, armbind fra krigens tid, flere snapseglasser (antagelig Ålborg glasværk), flere malerier af gårde fra egnen m.v.

Maleri af overskovfoged Johannes Bang, Villestrup gods. (født 1880 – død 1949).

Jagt og Skovbrug

Her er der tale om en større aflevering, nemlig fra Marianne Jakobsen, Astrup. Genstande og arkivalier med tilknytning til overskovfoged Johannes Bang, Villestrup gods. Museet har i forvejen en stor samling efter skovfoged Bang, som nu er suppleret. Med bl.a. en vægt til af vejning af krudt ved patronfremstilling, en knippel (skovfogeden var bevæbnet med knippel – ved ”jagt” på krybskytter. Skovfogedens skrivebord var med, lommebøger og et maleri af skovfoged Bang. Derudover et prospektkortalbum med et stort udvalg af kort fra egnen.

Folkemusikarkivet

Der har ikke været så mange afleveringer i 2023 – men til gengæld et par vigtige sager af stor interesse. En mappe med originale håndskrevne noder, der har tilhørt lærer Sigvardsen, Strandby skole i Vesthimmerland- Sigvardsen var også spillemænd, og sammen med to medspillere tog de rundt i hele Himmerland, hvor de optrådte til arrangementer med fortælling og spillemandsmusik fra Himmerland.

En meget stor aflevering til arkivet har sine rødder i Vestjylland. Nemlig spillemænd Knud Agers store nodearkiv. Han var legendarisk indenfor spillemandsmusikken, aktiv spillemænd, underviser og med en særlig indsats indenfor Danske Folkedanseres Spillemandskreds. Lig andre spillemænd erhvervede han sig og indsamlede bunkevis af musikallier. Gamle nodebøger, nye nedskrifter, bøger mv. Denne store samling er kommet til Folkemusikarkivet i Rebild. En række originale håndskrevne nodebøger

Den nye udstillingsmontre i Udvandermuseet. Bodil Tvedegaard har lavet en udstilling af nye afleveringer til museet.

er allerede arkiveret – men der resterer stadigvæk sortering af ca. 5 flyttekasser med noder og andet materiale. Det har været meget vigtigt for arkivet, at modtage denne samling, der har tilhørt en af Danmarks store spillemænd.

Udvandermuseet

Til udvandermuseet er der indkommet to større samlinger i 2023, der begge handler om familier, der er udvandret, hvoraf en familie dog vender tilbage til Danmark. Det drejer sig om Niels Christian Pedersen, der blev født i Sorø 1876. Han udvandrer i 1897 til USA, nærmere betegnet Blair i Nebraska. Her uddanner han sig til præst og i 1903 er han i Danmark og henter sin forlovede Laura Nielsen. – de bliver gift i 1904. De flytter noget rundt i USA – bl.a. Michigan og Iowa. I 1922 vender familien tilbage til Danmark og han bliver præst ved Simsted og Testrup kirker i Vesthimmerland. En af grunde til hjemreisen var den ændring der åbenbart

Susie og Lary fra Californien besøger museet i august

begyndte at ske med de danske menigheder i USA. Efterhånden bliver de danske udvandrere mere og mere "amerikanske" – hvilket bl.a. gav sig udslag i at dansk blev mindre og mindre brugt eks. i kirkerne. Det var imod Niels Christian Pedersens holdninger, og så meget at de besluttede sig for at vende tilbage til Danmark. Se artikel side 16.

Den anden udvandrerhistorie der har fundet vej til museet, er beretningen om udvandrerfamilien Karen og Julius Nielsen, der udvandrede i året 1909 – til Michigan. Julius Nielsen drev en snedkervirksomhed i Danmark, der dog ikke gik for godt, så de be-

sluttede sig for tage turen over Atlanten. De efterlader dog deres spæde datter Mary, som kommer i pleje hos Karens storebror. Nogle år senere henter de hende til USA, hvilket blev en traumatisk oplevelse for barnet, der faktisk ikke kendte sine rigtige forældre. Det går godt for familien i USA, Julius er værdsat som snedker, og de bor forskellige steder i Michigan, Nebraska og Colorado. Familien bevarer kontakten til Danmark og er flere gange på besøg hjemme på Fyn. Denne udvandrersag resulterede ikke i fysiske genstande men en fuldstændt udvandrerhistorie til arkivet.

En rejsekuffert til Udvandermuseet afleveret af Inger og Niels Krog, Bjerringbro.

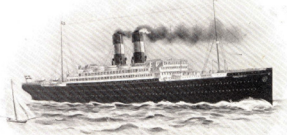
Karen og Julius Nielsen kort før afrejsen til Amerika i 1909.

Det forenede Dampskibsselskab.
Aktieselskab.

Skandinavien=Amerika Linie.

Katalog med Vejledning
for
1ste og 2den Klasses Passagerer
mellem
Skandinavien og New York.

April 1914.
Tidligere Kataloger annulleres.

Nyt fra udvandrermuseet

Af museumsformidler Bodil Tvedegaard februar 2024

Som museumsformidler er ansvarsområdet for Udvandrermuseet/ The Danish-American Heritage Center faldet i min lod. Størstedelen af mine arbejdstimer foregår med dette arbejde både på museet og mange timer derhjemme. Samlingerne med genstande, skrifter og litteratur bliver ajourført og små nye udstillinger kommer til, og der arbejdes med planer for nye tiltag. Et af vores nyeste initiativer er et lille bibliotek i udvandrerrudstillingen. Her har vi samlet og udstillet bøger og litteratur vedr. dansk/ amerikansk udvandringshistorie, geografi, bibliografier, romaner, bøger og hæfter om de oprindelige folk, Rebildfester og m.m.

Den lille særudstilling

I efteråret 2023 blev en ny udstilling også færdiggjort. Den viser nogle af de spændende genstande og fortællinger, som vi har modtaget siden Udvandrermuseet åbnede i sommeren 2020 (der var lige et hul i Coronapandemien).

MUSEUM REBILD
THE DANISH-AMERICAN HERITAGE CENTER

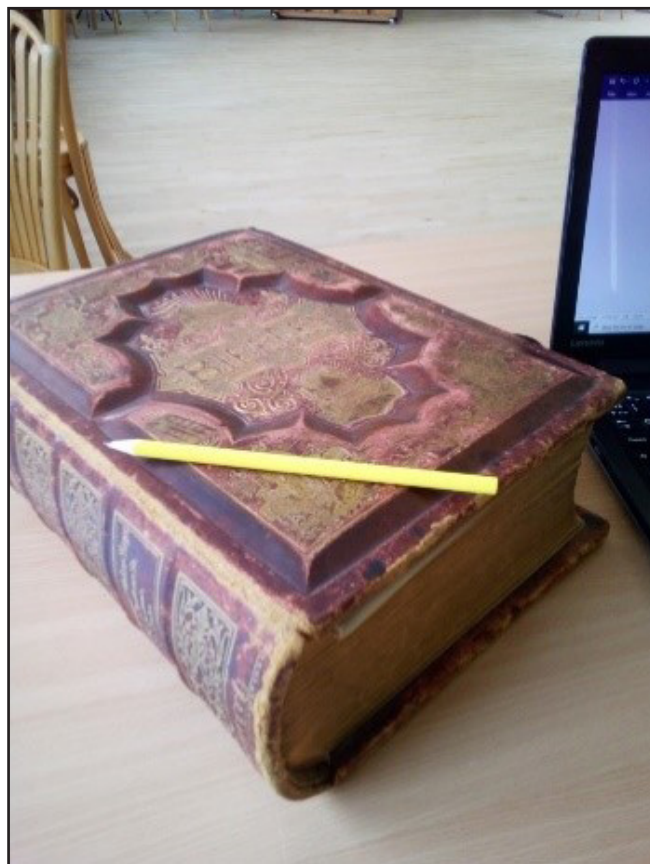
DEN LILLE SÆRUDSTILLING
Med nye indkomne genstande til
museets udvandrersamlinger

Se i montren og
læs på bagsiden

I "Den lille Særudstilling" er også indkoopere ret små aktiviteter, som man kan sidde ved Max Henius's gamle skrivebord og hygge sig med. Bl.a. skal man gætte, hvor meget denne gamle bibel fra 1889 vejer. Biblen blev sendt fra Margrethe i Chicago til Niels Juul-Pedersen, en elsket bror i Støvring. Her kan du også tage et af de mange postkort og skrive til familie og venner, portoen skal du dog selv betale.

Samarbejde med rebildselskabet

Som noget helt nyt har vi fået et samarbejde op at stå med Rebildfestens generalsekretær Helene Christensen, som nogle dage om ugen er at finde i sekretariatet i Hyldgårdsminde. Vi er nu fra museet i gang med at registrere genstande og arkivalier, som findes i Hyldgårdsminde, og som ved den store overflytning fra Blokhuset i 2020 ikke blev optegnet og flyttet med over til den nye udstilling i Roldhøj. Fremover vil jeg tilbringe mine torsdage i samarbejde med Helene på den anden side af P-pladsen. Jeg glæder mig til at komme endnu mere i dybden med udvandrertemaet, blive klogere på nogle af de succesrige men også ofte skæbnetunge liv, som de oplevedes i deres nye land, samt de nyere historier via

Kig over i Udvandrermuseet i Roldhøj og gæt hvad kæmpebiblen vejer. Skriv dit svar i den lille bog på bordet

Hyldgårdsminde, Rebildselskabets sekretariat

deres efterkommere, som vi oplever dem bl.a. ved slægtninge der besøger museet og ved Rebildfesterne.

Gæster på besøg

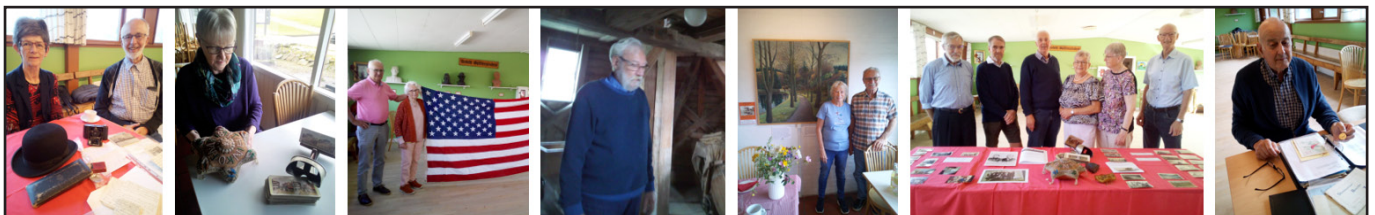
Samtalerne med efterkommere af udvandrere fylder også en del af mine timer på museet. Ret ofte har jeg gæster på besøg til kaffe-og kage i salen. Her tager jeg imod deres beretninger, får historien om deres slægt, og hører om de genstande, breve og billeder de medbringer. Herefter går et stort arbejde i gang med læsning, scanning og registrering af billeder, breve og dokumenter. Indimellem behøves en samtale mere, og iblandt skal materialet tilbageleveres, hvilket jeg ofte afleverer personligt. Endelig skal der laves en rapport på hele materialet.

Vores givere er ofte rigtig glade for at aflevere materiale og genstande til museet. De fortæller tit, at de har været ved at rydde op, har fundet et par kasser på loftet, eller at de selv er blevet gamle nu, og at børn og børnebørn ikke er interesseret i at arve de gamle breve og efterladenskaber. At der nu er kom-

Museumsformidleren ved billedet af Jean Hersholt (1886 - 1956) - dansk skuespiller i Hollywood og vicepræsident i Rebildselskabet

met et museum i Danmark, hvor fortællingen om den udvandrede slægt kan registres og gemmes, er en glæde og ind i mellem også en trøst.

Efterkommere af udvandrere besøger Museum Rebild

Aktiviteter på Museum Rebild 2023

Et årsforløb på Museum Rebild indeholder en lang række aktivitetstilbud, der tager udgangspunkt i folkemusikken, gamle håndværk og de gode historier knyttet til museets udstillinger. Til alle tider har folk sunget, spillet og udført kreative sysler. Trods fattigdom og dårlige levevilkår for mange befolkningsgrupper, er der lavet dekorationer, træskæring, bemaling, spændende mønstre mv., der har løftet dagligdagens brugsgenstande, ikke blot til gavn, men også til glæde for øjet.

I slutningen af 1800-tallet vokser husflidsbevægelsen frem med foreninger og undervisning stort set i alle sogne. Forfatteren N.C. Rom udgav sin meget detaljerede bog, "Håndgerning for ungdommen, 1875", der omhandlede og instruerede i en lang række af husflidsfag. Bevægelsen hørte med til den nationale "oprustning" efter tabet af Slesvig i 1864. Og tillige anses bevægelsen for at være forløberen for at sløjd og håndgerning kom på skoleskemaet.

En række af museets aktiviteter i 2023 tager netop udgangspunkt i allehånde kreative sysler, der har været tilbudt i vinterferie, påsken, aktiv ferie for skolebørn og efterårsferien. Der er fremstillet fastelavnsris, masker, påskeharer og påskekyllinger. Der arbejdes i papir, filt og skæres figurer i fedtsten. I efterårsferien (kartoffelferien) er der lavet skovtrolde, sommerfugle, roelygter mv. Karin Christensen og Rigmor Nielsen er igangsættere på de mange aktiviteter, og det virker som om, de har mange spændende ting på tegnebrættet.

Andre kreative tilbud kører med titlen, "Syng, Snak og Sysl". Her inviteres alle som har lyst til at mødes omkring de sysler man lige nu har gang i, strik, lino- leumstryk osv. Deltagerne arbejder med deres sysler, samtidig med at der fortælles en god historie, og der synges årstidens sange og gamle og nye viser. Denne aktivitet har Else Schmidt og Karin Skovmand som igangsættere. Sommeren bød også på en snittedag hvor Karin Skovmand og Troels Pedersen snitter i træ, bl.a. fugle og skeer, og gæsterne inviteres til at prøve.

SYNG SNAK OG SYSL!

Kan du lide at synge, snakke og sysle med håndarbejde, håndværk eller andet krea, så kom og vær med tre gange i JUNI måned.

Det foregår på Museum Rebild, Rebildvej 25B, onsdagene den 7. 14. og 21. juni 2023 kl. 14-16.

Du medbringer selv noget at sysle med: f. eks strikkesøj, dit papirklip, dit træsnitteri, dit tegne- og malegrej, smykker eller hvad du nu har gang i med hænderne.

Vi sørger for hyggelige omgivelser, sang med musik til. Kaffe og brød købes i museumscaféen.

Kom og vær med, så ser vi hvad vi kan frembringe i fællesskab. Du er også velkommen bare til snak, hygge og sang.

MUSEUM REBILD

Sysl, sommer: Ny aktivitet på museet.

Vinterferien 2023 bød også på en helst speciel oplevelse, et resultat af museets samarbejde med Skørping Marionetteater. Marionetfolkene præsenterede flere forestillinger i salen, med udgangspunkt i H.C. Andersens eventyr. Det var Fyrtøjet, prinsessen på ærten, Toppen og Bolden og Klods Hans. Forestillingerne samlede et stort publikum, både børn og voksne. Det blev en god opstart på projektet, "Marionetter på Museum", der har udmøntet sig i nye spændende udstillinger med et udvalg af de flotte håndskårne dukker, sat op i tableauer fra de enkelte forestillinger.

Andre aktiviteter tager udgangspunkt i musik, sang og dans. Der har været afholdt flere sangeftermiddage med Niels Bundgård som forsanger.

I forsommeren afvikledes projektet, "Fod på Gulv", hvor museet seks gange lagde rammer for dette

Sangeftermiddag på museet, med Niels Bundgaard og Niels Jørn Østergård

spændende projekt. Igangsat af Regionen, Ålborg Universitet, Samklang (tværgående projekt om nytænkning af brugen af folkemusik og dans. Rebild Kommunes Sundhedscenter havde tilsluttet sig projektet, som blev gennemført på museet. "Fod på Gulv", handler om at opsamle erfaring med at bruge folkedans som et tilbud til sårbare unge og ældre. Det kan være psykiske udfordringer, udsatte, ensomme osv. Projektet er gennemført i flere regioner og har haft tilknyttet danseinstruktører og spillemænd. Aktiviteterne på museet havde borgere i Rebild Kommune som målgruppe.

Sommerens store folkemusikbegivenhed i Rebild er uden tvivl træffet på Kulturstationen sidst i juni måned. Atter et flot arrangement med mange lokale spillemandsgrupper og harmoniorkestre. Årets gæsteorkester var spillemandslauget Østjyderne fra Århus. Hen over sommeren spilles der op til dans fem onsdagsaftener i juli-august. Onsdagsspillemændene er forspillere for alle interesserede spillemænd. En god aktivitet for de lokale dansere der kommer,

Temadag med musik efter den kendte spillemand Thomas Thomsen fra Holstebro. Undervisere: Gunner Friis og Sten Jagd

Sangeftermiddag

men også en særlig oplevelse for de turister, der p.t. er i området. Se foto s. 23.

Efteråret bød på flere folkemusikoplevelser. En temadag med Thomas Thomsen musik. Thomas Thomsen var en kendt spillemand fra Holstebroområdet på harmonika og violin. Han komponerede en lang række melodier. Nogle af de spillemænd der havde kendt og spillet sammen med Thomas Thomsen, stod for igangsætning på dagen. Det var bl.a. Sten Jagd og Gunner Friis. Arrangementet samlede mange spillemænd fra nær og fjern. Foreningen Nordjysk Folkekultur stod som arrangør.

Museet sender også spillemænd og instruktører ud af huset, som bidrag til at øge interessen for folkemusik og dans på efterskoler og uddannelsesinstitutioner. Dette projekt er støttet af Region Nordjylland, og har Torben Duedal Rasmussen som ansvarlig. Projektet er et samarbejde med Nordisk dans i Ålborg.

Julestue i november – der er hygge i Rebildstuen

Museet er repræsenteret ved frivillighedsdagen i Skørping hallen

Museet har i 2023 deltaget i frivillighedsdagen i Skørping hallen, der var arrangeret af kommunens frivillighedscenter.

Med til årets aktiviteter hører Åbent Hus på Sav-

Kreadage for børn –aktiv ferie

værksmuseet på Vedsted Skovhus, der samler mange interesserede, der får oplevelsen af de gamle maskiner i brug. Samtidig er der forskellige tilbud til børnene, eks. fremstilling af fuglekasser. Rebild Savværkslaug står for disse arrangementer.

Året sluttede med et gevaldigt julemarked, der afholdtes i november måned. En hyggelig dag med over 20 salgsboder, med alt fra pileflet, juledekorationer, filtede ting, keramik, jernkunst mv. Og ikke

Musik og dans ud af huset. Museets tilbud til efterskoler

at forglemme museets traditionelle julekonkurrence hvor man skulle finde Museumsnissen, "Gode Nis", og give et bud på nissens gåde. Arrangementet blev lidt af et tilløbsstykke.

I forår og efterår tilbydes de faste aktiviteter med Re-

bildkvadrillens folkedansere og Onsdagsspillemandene. Endelig bliver salen brugt til seniorgymnastik om fredagen. En stor tak til alle aktører og igangsættere, der er livsnerven i opretholdelse af vores høje aktivitetsniveau.

Kurvemageren , af museumsinspektør Niels Jørn Østergård

Museets udstillinger giver et spændende indblik i Rold Skov landets kulturhistorie. Den lange linje i historien anskueliggøres med små punktudstillinger, der bl.a. fortæller om "Solstenen" fra Skindbjerg (bronzealder), Vikingskatten fra Rebild, Middelalderborgen Egholm mv.

Udnyttelsen af skovlandet fylder meget. Fra skovenes udnyttelse i landbrugserhvervet, til det organiserede skovbrug. Sideløbende hermed leverede skovene råmaterialer til en række små erhverv, og dannede dermed basis for produktion. Brænding af trækul, forarbejdning af træsko, lertøj (pottemagere), redskabs-og vogntræ. For det meste blev det sideerhverv til landbrug, eller andet arbejde. Eller rettere sagt, mangel på arbejde. Mange træskomænd havde ikke jord eller ejendom, men købte træ i skovdistrikterne, til videre forarbejdning. Museets udstillinger giver et indblik i disse små erhverv.

En af udstillingerne, måske den mest upåagtede, handler om løb-og kurvebinding. Peter Riismøller nævner i sin bog Sultegrænsen, at kurvemager blev man først, når intet andet var muligt. Bogen handler i høj grad om de fattigste i Himmerland, og er stærk socialrealisme (udkom 1971). Perioden er 1800-tallet til tiden efter 1. Verdenskrig. Mangel på jord og arbejde, stort befolkningsoverskud prægede forholdene i Himmerland. Når arbejdet manglede, i skoven, hos bønderne, og beboelsen var et sølle "jordløst" hus, var der for mange familier ikke langt til armod og en tilværelse, "hindsides sultegrænsen", som Riismøller formulerer det. Her anes noget af grundlaget for den store udvandring til USA. Men for dem der blev hjemme, blev det nødvendigt i perioder at tage fat i kurvebinding, som en mulighed for at tjene en lille smule.

Behovet for produkter lavet af halm og pil var i datidens husholdninger og landbrug stort og tilbagevendende. Det var forgængeligt materiale, og havde ikke lang holdbarhed. Løbbindere og kurvemagere havde et stort sortiment at byde på. Af halm kunne der laves bikuber, hakkelskurve, beholdere til mel og gryn, en såløbe osv. Kurvebinderen fandt sine materialer i lyngbakkerne. Det bedste var enebærris – i Himmerland kaldet, "skoldbuske", men dværgasp og røn kunne også bruges. Og selvfølgelig pil. Kvistene skulle flækkes inden binding. De forskellige størrelser af kurve, var i brug i stort set alle landbrug, til kartofler, roer, hakkelse, tørv osv. Det krævede selvfølgelig håndlag og erfaring, men en dygtig kurvemager, kunne ved en ihærdig arbejdsindsats, skaffe sig en pæn indtjening. Var muligheden til stede at kunne få lageret transporteret rundt til landsdelens markedspladser, så gav det en ekstra fortjeneste. Der

kendes også eksempler på, at kurvemageren kunne bytte kurve med købmandsvarer, ligesom de handlende indkøbte kurve til videresalg. Museets udstillinger om kurvebinding indeholder både løb og pil.

Det specielle ved udstillinger er at historien fortælles af Kresten Simonsen, der ligeledes via fotos viser hvordan man gør. Kresten var gårdejer i Gl. Skørping, og havde som ung lært at lave kurve. Det kom ham senere til nytte da han købte gård, og kunne supplere udbetalingen med at fremstille kurve. Som pensioneret flyttede han til Skørping stationsby, og her lykkedes det museet engang i 1960'erne at formå Simonsen til at vise, hvordan kurvebindingen foregik, og ligeledes fremstillede han en række typer af kurve til udstillingen. Kresten Simonsen eller "Kræn Simsen" som han blev benævnt i daglig tale, nedskrev sin historie, til brug for udstillingen, og det er en spændende beretning om et arbejdsomt liv, som vi har valgt at bringe uddrag af. Desuden fotos af selve processen med kurvene.

Kræn Simonsen fortæller:

Jeg blev født d. 31. oktober 1889 i Nr. Tranders. Min far havde en lille ejendom der, som han drev samtidig med han arbejdede på Rørdal cement. Ni år gammel, i 1898 kom jeg ud at tjene på en gård om sommeren. Det arbejde, plus skolegangen og pligterne derhjemme var pålagt mig til mit fjortende år. Da var tiden inde til at komme ud at tjene. På den gård i Romdrup, hvor jeg kom hen, stiftede jeg første gang bekendtskab med kurvefletning. Det var en gammel aftægtsmand, der gennem de to år jeg var der, lærte mig kunsten. De to år gik, og i mellemtiden havde mine forældre købt en gård. Jeg skulle passe den mens far gik på arbejde på Rørdal. Jeg arbejdede på gården til jeg i 1910, skulle i tjeneste ved kystartilleriet.

Jeg var hjemme igen i 1911, og skulle da søge plads i Ålborg. Det blev ikke Ålborg men Løgstør. Min gamle arbejdsplads skaffede mig arbejde der. Jeg blev forkarl, hvilket betød at jeg bl.a. skulle passe 14 heste. Jeg var der i to år indtil jeg blev træt af cykelturen. Min mening var så igen at få arbejde i Ålborg, men denne gang blev det Svenstrup. Jeg blev daglejer der. Fire dage efter fik jeg en anden plads i udsigte. Den snuppede jeg. Blev forkarl i Volstrup, hvor jeg traf min senere kone. Jeg var genindkaldt tre gange under krigen. I denne periode var jeg også blevet gift, og da jeg vendte hjem igen, flyttede vi til min kones forældres ejendom, som var på fire tønder land. Samtidig havde jeg arbejde i tørvemosen. I 1922 byttede jeg ejendommen med en gård i Gl. Skørping. Da kom der først gang i kurvefletningen. Der skulle jo tjenes penge til at klare handlen for. Den vinter lavede jeg 100 tørvekurve, som jeg solgte den følgende sommer. Jeg tog to kroner pr stk. Jeg boede på gården indtil 1962. Da flyttede jeg og min kone ind til Skørping. Vores søn overtog gården. Vi fik ni børn i alt, så vi har sørget for slægtens beståen.

Så vidt Kresten Simonsen. Næste gang I besøger museet så tag et kig på de fine kurve af løb og enebærris.

En udvandrerberetning

20 år på prærien og 20 år i Eveldrup præstegård

En helt speciel aflevering

To -i en

Af museumsformidler Bodil Tvedegaard

Sjældent oplever man en aflevering til museet i en sådan sirlig og pertentlig historisk orden, som den der kom ind i februar 2023, da Kaj Jensen fra Højbjerg ved Aarhus besøgte Museum Rebild med en aflevering. Kaj Jensen er uddannet lærer med hovedfag i formning, idræt og som skolebibliotekar. Han er nu pensionist og er formand for Højbjerg Holme Lokalhistoriske arkiv.

Kaj Jensen (KJ) kom for at fortælle sin morfars Niels Christian Pedersens historie. Alt er sammen samlet omhyggeligt og grundigt i ord og billeder fra morfaderens fødsel i 1876, udvandringen til USA i 1897, hjemrejsen til Danmark i 1922, livet som præst ved Simsted - Testrup kirker og livet med hustruen og den store børneflokk i Eveldrup præstegård, og endelig de sidste år i Aarhus som hjælpepræst ved Aarhus domkirke og til hans død i Åbyhøj 1959.

Vi får således ikke bare en udvandrerberetning med også en lokal historie fra Himmerland om pastor Niels Christian Pedersen og hustruen Laura og de mange børn bosiddende i Eveldrup præstegård i årene 1922- 1942.

Fra dreng til ung mand

Vi går tilbage til året 1876 til Lynge, nær Sorø. Her fødes en lille dreng ind i en fattig husmandsfamilie, som nr. 3 ud af ni børn. Han får navnet Niels Christian Pedersen, (NCP). Opdragelsen er streng, og korporlig straf er en selvfølge i familien og samtiden. Som syvårig arbejder han på en nabogård samtidig med sin skolegang. KJ fortæller at morfaderen allerede som tiårig følte sig draget mod præstekaldet, og endog prædikede for andre børn og for kvæget, som han var sat til at passe. Specielt er hans

mor meget troende og i NCP's hårde tjenesteplasser rundt om på gårdene er det moderens tro, der holder ham oppe. Som 16-årig kommer til at tjene hos troende folk, og her fortæller han, at han her bliver "omvendt" gennem Indre Mission. Da der ikke er råd til en boglig uddannelse i Danmark, bliver han gennem den lokale præst bekendt med den dan-

ske præsteskole Dana College i byen Blair i Nebraska i Nordamerika. Skolen var oprettet for at kunne uddanne unge danske indvandrere til at virke som præster blandt de danske menigheder. Han får gennem en ven økonomisk hjælp til at rejse til Amerika og bliver optaget på præsteskolen i 1896.

Lauras drøm om en mand

Inden afrejsen over Atlanterhavet har han dog allerede mødt sin kommende hustru, Laura Frederikke Nielsen fra Naderup, nær Ans i Midtjylland. Laura har som ung haft tuberkulose og har fået fjernet den ene lunge. Hun var som så mange andre unge på den tid blev grebet af åndelig vækkelse og i 1895

Den nyordinerede pastor, kirken i Stabelhurst, hvor det unge par Niels Christian og Laura vies

deltager hun i et vækkelsesmøde¹ under Indre Mission, der over nogle dage finder sted i Holstebro. Laura har før en udflugt i samme regi drømt om, at hun ville møde en ung smuk mand, - og frem mod turvognen, hvori hun sidder, kommer denne unge mand gående, som er Niels Christian Pedersen, og med hvem hun forlover sig, inden han drager over til Dana College i Nebraska.

Studietiden i Nebraska og Laura rejser til Amerika

NCP går gang med studierne, samtidig med at han lærer engelsk. For at få råd til studierne, arbejder han i ferierne hos amerikanske farmere og underviser børn i de danske menigheder. Dertil kommer tre år på præsteseminariet Trinity. NCP består senere eksamen med udmærkelse.

Nu rejser hjem for at hente sin Laura, der i de mange års ventetid har nået at uddanne sig som skrædder. Lauras familie er imod forbindelsen, men Laura trodser familien, og har i kraft af sit selvstændige erhverv råd til billetten og rejser i april 1903 med udvandrerbåden Hekla over til Amerika. Laura bor den første tid i Boston hos nogle venner, og ernærer sig ved at sy. Endelig i juni 1904 bliver NCP ordi-

Dana College, Blair, Nebraska.

¹ Gudstjenester, hvor formålet er at vække tilhørerne til omvendelse og tro inden for kristendommen.

neret som præst og dernæst kan vielsen mellem det unge par finde sted i juli samme år. Brylluppet holdes ved venners hjælp i Nebraska i Vor frelser Kirke, den danske lutheranske kirke i Stabelhurst.

Præstefrue på prærien

Den nyordnede præst har flere embeder at vælge imellem, men vælger præstekaldet fra Sct. Peters menighed i Potter, et lille sted i det vestlige Nebraska. Det er langt ude på prærien, men parret regner med, at den tørre luft vil være gavnlig for Lauras lungeproblemer. I det vestlige Nebraska er menigheden spredt over meget store områder, så det giver lange tjenesterejser for pastoren og ind imellem også farlige situationer på turene hen og hjem i både sne-storme og brændende hede. For præstefruen er det et ensomt liv på prærien, hun arbejder med at lære engelsk, føre husholdning og endelig med pasning af den lille Marie, der kommer til verden i september 1905 og senere den lille Dagmar i 1907. Lønnen i embedet er 200 dollars om året og en hest og en ko. Hesten kaldes Topsy og bliver et værdsat, nyttigt og elsket dyr for familien, lige indtil de rejser hjem til Danmark mange år senere.

Vilde mustanger

Et specielt præriefænomen opleves af Laura, da hun en dag hører en larmende og gungrende lyd, jorden ryster og en stor flok vilde heste, mustanger, dundrer forbi tæt på huset, et syn som hun aldrig glemmer.

Fra: Mustanger på prærien. Kilde YouTube

”Det Barn er gemt i Herrens Fred... men hellere en af pigerne”

I sin tid som præst i Amerika har NCP ikke mindre end fem embeder i henholdsvis Nebraska, Iowa, Michigan og Illinois. Ti børn kommer til verden i præstefamilien. En lille dreng Emil dør 9 måneder gammel i Cordova og begravnes ved kirken hvor CNP har sit andet embede. Fra sin barndom husker Kaj Jensen, at der blev fortalt at hans morfar, NCP, ved begravelsen af sin lille søn havde sagt: ”bare det var en af småpigerne”.

Familieliv og naturalieøkonomi

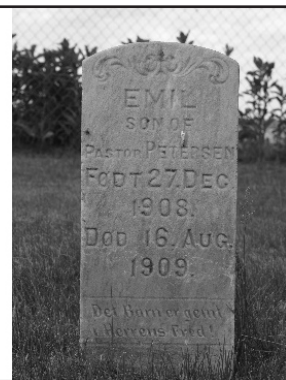
Snart kommer dog flere børn til, og i 1910 bliver datteren Helga født. I 1911 får præsten kald² fra en anden menighed, denne gang til den smukt beliggende lille by Trufant, i staten Michigan, hvor han forbliver i ni år som præst ved Sct. Thomas Lutheran Church. Mange af indbyggerne i Trufant er immigranter fra Danmark. De kunne lide de smukke søer, de hvide fyrretræer og de store ahorntræer, der

Marie, Emil og Dagmar, 1909,

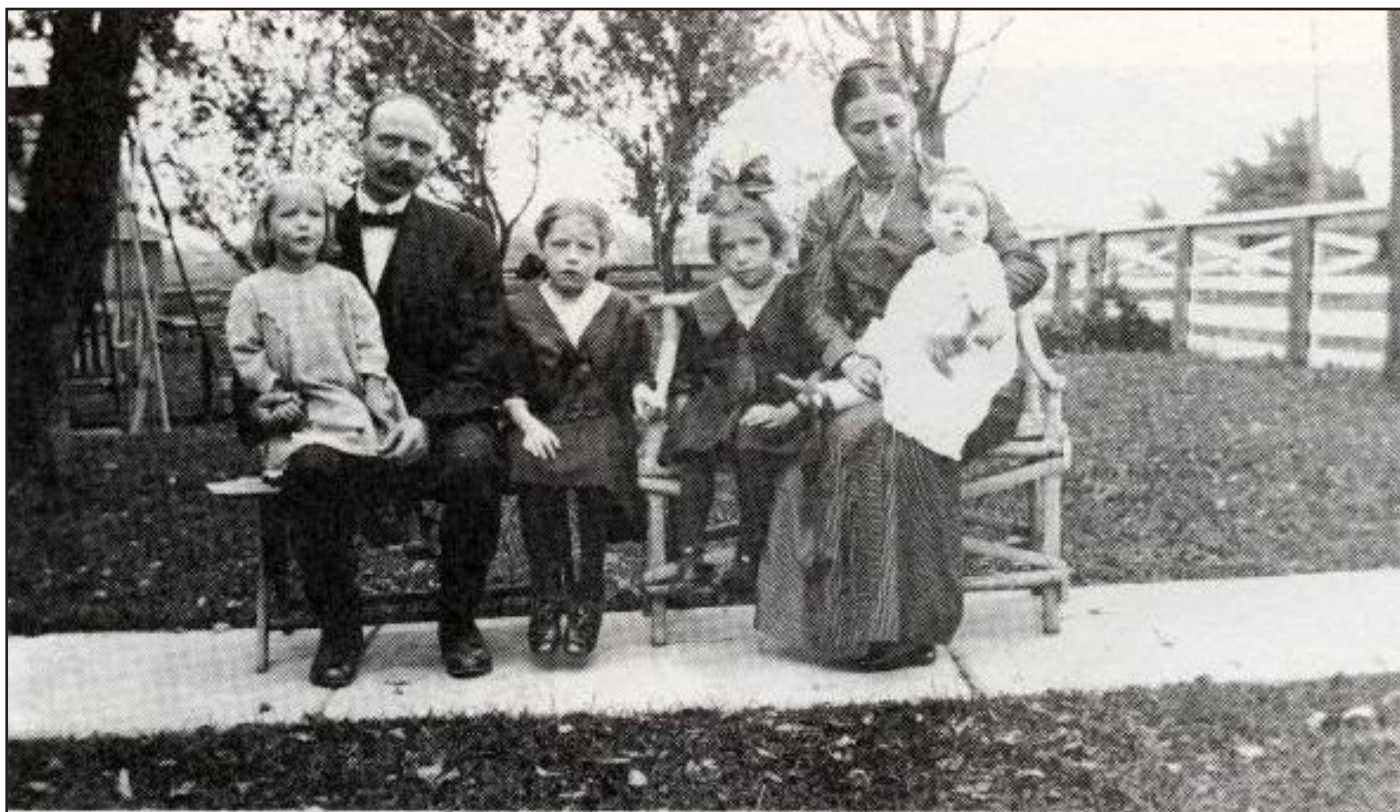

Kirken i Cordova og Emils gravsten med teksten: Det Barn er gemt i Herrens Fred!

2 kald: et embede hvortil man udnævnes af en højere myndighed, især embedet som præst.

THE REV. CHRISTIAN PETERSEN FAMILY - Helga is sitting on Rev. Petersen's lap, Marie, Dagmar, Mrs. Petersen with Bernard on her lap. Marie is the oldest (born in 1905), Dagmar is the only one still living in the United States. Rev. Petersen was Pastor at St. Thomas

Billede af præstefamilien ved embedsboligen i Trufant, Michigan, 1913

var gode at tappe den dejlige ahornsirup fra. Trufant er et blomstrende samfund med postkontor, forretninger, håndværkere, savværker og en jernbane til at fragte de store mængder af tømmer, der skulle videre til de store byer. Præstens løn var nu steget til 800 dollars om året suppleret med gaver og fødevarer fra menigheden. Familien var fattig men fik økonomien til at hænge sammen ved hjælp af sparsommelighed, flid og Lauras evner som skrædder. Alle børn havde, når de blev store nok pligter med vask, madlavning, køkkenhave og pasning af de mindre søskende. Ligesom de også kunne tjene lidt ekstra til familien ved kartoffeloptagning for fremmede om efteråret. Ligesom præsten selv måtte tage fat med malkning, fodring af dyrene samt havearbejde, når dagens arbejde i embedet var overstået.

En næsten fuldtallig børneflokk

I 1911 og 1913 fødes de næste to børn i rækken, Bernhard i 1911 og Richard i 1913. I 1914 kommer, Kajs mor, Esther til verden. Lægen, der hjælper til ved fødslen, vil gerne adoptere hende, da familien i forvejen har så mange børn. Tilbuddet bliver dog

afslået med ordene *"her er ikke et barn for meget"*. Senere i 1916-18 og 20 kommer de sidste tre piger til verden- Grace, Ruth og Naomi.

Mc Nabb - sidste embede i Amerika

I 1920 flytter familien til byen McNabb i staten Illinois. Her tiltræder han sit sidste embede i Amerika ved kirken Emmaus. Mc Nabb, der er et velhavende samfund, er beliggende 200 km vest for Chicago og præstens løn forhøjes endda til 1000 dollars om året. Børnene opdrages meget religiøst og med kontant afregning fra faren, men også med stor kærlighed til hinanden og forældrene. Marie og Dagmar er nu så store, at de går på highschool og må rejse hjemmefra for at uddanne sig.

Hos Præsteparret har tanken om at forlade deres nye land og vende hjem til Danmark flere gange været oppe at vende. En kampagne i Amerika har i de sidste år gået på, at alle menigheder skulle holde deres

gudstjenester på engelsk og således også de danske. Dette passer ikke den konservative pastor, der gerne vil holde de danske traditioner i hævd, værne om det danske sprog og holde sine danske sognebørn samlet. Men det er nye tider, de danske menigheder er med tiden blevet mindre, danskerne bor længere fra hinanden... og endelig er de danske udvandre-re blevet assimileret i deres nye land... de er blevet amerikanere, med alt hvad hører til. Længslen efter familien i Danmark spiller også en rolle for den endelig beslutning, og da der ligger tilsagn om, at HCP i Danmark kan blive ansat som sognepræst, og tilmed blive tjenestemand med pension, rejser drager hele familien, far mor og ni børn, afsted fra staten Illinois via Chicago til New York og går om bord på skibet Frederik den VIII og vender tilbage til Danmark i 1922.

Historien fra Eveldrup Præstegård fortsætter i årsskriftet 2024, næste år samme tid

Kirken Emmaus i Mc Nabb, Illinois

Landsbymusikken fra Gunderup – af museumsinspektør Niels Jørn Østergård.

Et nyt kapitel til historien om de himmerlandske spillemænd kan tilføjes med denne artikel om musikerfamilien Jensen fra Gunderup syd for Ålborg. Tidsmæssigt er vi slutningen af 1800-tallet – frem til mellemkrigsårene.

Fra en gård i Essendrup (Gunderup sogn) drev Jens Peter Nielsen (født 1829 i Gunderup) landbrug og tømrervirksomhed. Han havde to ægteskaber bag sig, og i hjemmet opvoksede en større børneflokk. Heraf fem brødre der alle blev spillemænd. De havde ikke musikken efter faderen, men til gengæld fik de alle interessen for faderens levevej, indenfor tømrer

og snedkerfaget. De uddannede sig indenfor faget, og flere af brødrene fik egne forretninger. Sideløbende dyrkede de musikken, og familieorkesteret blev meget populært, både lokalt, og rundt om i Himmerland. En af brødrene Søren Jensen, blev kendt som kapelmester for store orkestre, både i Ålborg og København.

De fem musikalske brødre var: Niels Jensen, født 1858 (tømrer i Skovstrup), Jens Christian Marius Jensen, født 1872 (kaldet snedker Christian, overtog hjemmet i Essendrup), Søren Jensen, født 1876 (kendt kapelmester i Ålborg, København og Berlin),

Peter Jensens Reinlænder

Landsbymusiken Gunderup

The musical score for 'Peter Jensens Reinlænder' is written in 2/4 time and G major. It consists of six staves of music. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is composed of eighth and sixteenth notes. Chords are indicated by letters G, D, and C above the notes. The second staff continues the melody and includes a D7 chord. The third staff features a D7 chord and a C chord. The fourth staff includes a D7 chord and a G chord. The fifth staff features a C chord and a G7 chord. The sixth staff includes a C chord and a G7 chord. The piece ends with a double bar line and repeat signs.

Spillemænd ved Fjellerad Afholdshotel 1916. heriblandt flere af brødrene Jensen fra Gunderup: Fra venstre: Christian Knudsen, Håls (violin) – Otto Jensen, Gunderup (violin) – I midten Breum fra Terndrup på kontrabas. De øvrige spillemænd ukendte.

Jens Valdemar Jensen, født 1882 (tømrermester i Gunderup), Otto Jensen, født 1891 (tømrermester i Gistrup).

Det er så heldigt, at der findes en større avisartikel om Niels Jensen, skrevet 1948, da han blev 90 år. Ligeledes har Otto Jensen skrevet sine erindringer, udgivet af Lokalkivet for Gunderup sogn. Ved at plukke i disse skriftlige optegnelser, får vi et spændende billede af en himmerlandsk spillemandsfamilie. Det er især Niels Jensen, der fortæller om sin opvækst, livsforløb og ikke mindst familiens musik.

Niels Jensen arbejdede en del år i Ålborg, senere flyttede han til Gunderup i 1913 og fra 1916 boede han i Skovstrup, hvor han drev tømrer og snedker-virksomhed. Som 10-årig lærte han at blæse piccolofløjte hos en musiker i Ålborg – hvor han kom en gang om ugen. Senere blev det til tværfløjte med 12 klapper. Udover fløjte fik han også oplæring i violin-spil. Niels Jensen fortæller om familieorkesteret, at de faktisk var seks brødre der spillede sammen, og

optrådte sammen, med navnet Landsbymusikken fra Gunderup. De kom langt omkring, fra Randers til Hjørring og Frederikshavn – Niels Jensen mente, at de havde spillet på "samtlige" hoteller indenfor denne radius. Når de drog ud, foregik det på kortere strækninger til fods, men ellers i en åben enspændervogn, uanset vejr og vind.

Niels Jensen var soldat i Viborg, hvor han var i regimentsmusikken i tre år. Til en løn på 30 kr. om måneden, på egen kost og logi. Efter soldatertiden flyttede Niels Jensen til Ålborg, hvor han boede i over 30 år. Her arbejdede han som tømrer og snedker, samtidig med at han dyrkede musikken. Han spillede bl.a. under Overhornblæser Hennings og kapelmester Holgersen. I ni år spillede han i teatret til to kroner pr aften, minus 20 øre til kapelmesteren.

Repertoiret omfattede bl.a. kendte ouverturer til "Elverhøj", "Digter og Bonde" og "Barberen i Sevilla". Niels Jensen har også spillet i Ålborgs anlæg, i Karolinelund, i Blegkilde og i Kilden. Til koncer-

ter på Bejers Hotel, i Palmehaven, Odd Fellow Palæet og Skydepavillonen. Denne havde dog navnet "Ligkisten", fordi det nærmest kun var et bræddeskur der stod deroppe. Om musikken fortæller han, at det vardatidens slagere. De spillede mange glade melodier komponeret af Musikdirektør Carl Møller fra Grenå. F. eks. "Åh, a har så ond i min mav, Augusta polka, Smedens kat" osv. Betaling for musikken var på den tid, omkring 1890-1920, seks kroner pr stemme for en hel aften og nat.

Niels Jensen husker små historier fra tiden, som altid huskes af spillemænd. I de unge dage kunne det godt være hårdt om mandagen at komme i gang på værkstedet, når der havde været spillet til dans hele søndag nat. Spillemændene fik også punch som forfriskninger. Niels Jensen fortæller, *"vi fik rigelig med punch, når vi var ude. Det var dejligt, selvom vi fik lidt for meget af det. Jeg tror det er punchen, der har holdt mig i live så længe. Jeg forstod altid at holde måden. Jeg er aldrig havnet i vejgrøften, men kom altid helskindet hjem. Der var jo forbud mod spiritus i forsamlingshusene, men folk havde selv vædsken med, så lavede man punsch på et petroleomsapparat."*

Engang spillede de i Nørre Tranders. Det gik godt til midnat. Så blev der lavet punch. Første violinisten taber buen og falder i søvn med hovedet hængende på nodebrædtet. To andre bukkede også under,

de blev så "blissede" at de ikke kunne se noderne. Så Niels Jensen måtte klare musikken alene på fløjten, sammen med en lille trommeslager. Engang var de med overhornblæser Hennings Orkester i Sæby, og da de kom derop, havde de glemt noderne. De kunne naturligvis alle stykkerne udenad, men for et syns skyld, lånte de noder hos en lokal spillemand. På hjemvejen i den åbne hestevogn var Henning kusk. Men han faldt i søvn på bukken, og pludselig vågnede alle ved, at vognen stod stille og hesten græssede i vejgrøften. Da de kom i gang igen, gik det en kort tid, men så begyndte det ene hjul at brænde. Man havde glemt at smøre, og det var løbet varm. Så måtte man slukke med, hvad der var for hånden, og det var ikke ret meget.

Så vidt Niels Jensen og historien om Landsbymusikanterne. Alle spillemænd har sådanne gode historier, som de elsker at fortælle, gang på gang.

Spillemandshåndteringen var et hårdt erhverv i gamle dage. Et bal kunne være fra 21-tiden om aftenen til den lyse morgen. Bryllupper på landet var ofte tre dages fester. Det var mange timer, men selvfølgelig også en indtjening, til supplement af et lille landbrug eller håndværkervirksomhed. De små anekdoter og oplevelser var gode at tage frem når der blev snakket om spillemænd i mellem, så glemte man nogle gange de mange timers arbejde.

Onsdagsspillemændene spiller op til sommerdans i Porten

STØT MUSEET

Vi behøver de lokales støtte - til vores fremtid

BLIV MEDLEM AF Museum Rebild

KONTINGENT FOR 2024:

Se museets hjemmeside: www.museumrebild.dk

*Du får årsskrift, nyhedsmails og gratis adgang til museet på hverdage
(dog ikke ved særarrangementer)*

Tilbud til erhvervslivet – et firmamedlemskab

Museum Rebild ønsker gerne at styrke kontakten mellem museet og det lokale erhvervsliv, og derfor tilbyder vi nu et firma-medlemskab med store fordele.

Opbakningen fra virksomheder i området er af uvurderlig betydning for museet, samtidig med at museet har en række tilbud som lokale virksomheder kan have glæde af. Erhvervsmedlemskabet af museumsforeningen koster 500 kr. og giver en række fordele:

• Gratis adgang til museet for 2 personer • Gratis adgang for 2 personer ved særarrangementer såsom: Levendegørelses/ håndværksdage, Gammel Jul, Julestue og Søndagsdans med Rebild Spille-mændene	• Firmaet modtager 4 eksemplarer af museets årsskrift samt aktuelle nyhedsbreve på mail • Tag dine gæster med på museum for halv pris

MUSEET FORMIDLER OG TILBYDER

• Faste udstillinger omkring vores fagområder: Musikken, skoven jagten og udvandring • Særudstillinger om specielle emner: P.t. udstillinger om Egholmborgen, Rebildsølvskatten, Fruerhøjstenen, Marionetter på spil, Fræer 1954 samt udstilling om traditionel pottemageri i Rold Skov,.	• Foredrag og guidede ture • Kaffe, kage, is og souvenirs i vores velassorterede museumscafé • Salg af bøger, lokalhistoriske hæfter og CD'er med folkemusik.

ET MUSEUM HVOR DER SKER NOGET

• Levende aktiviteter året rundt • Familiedans og søndagsdans • Oplev Rebildspillemandene hver søndag • Levendegørelse af håndværk og husflid • Tradition og fornyelse	• Aktivitetsdage i sommerferien • Mulighed for selv at forme og skabe • Et savværk, hvor der flere gange årligt er familierangementer • En uregerlig nisse, der dukker op hvert år til Julestuen